

Galàtia Sarandi (1920-2009)

El castell

Traducció: Jaume Almirall

Es van conèixer a casa d'un amic. Ell era, de feia temps, cap d'antiguitats a la seva ciutat, i ella una noia de províncies que somiava en viatjar a mars llunyanes.

Es va fixar en els ulls foscos d'ella i se li va acostar. Van parlar breument de coses sense importància, i quan se separaven li va dir:

—Si no l'hagués coneguda, continuaria tenint la impressió que a la vostra ciutat no hi ha noies belles!

Ella es va encongir d'espatlles i va respondre sorneguera:

—I jo, si no l'hagués conegut, no hauria sabut que la nostra ciutat té un museu!

Ell va riure ben de cor.

—De debò que no ho sabia?

—No, no ho sabia...

—Llavors ha de venir un dia per veure quines coses més boniques que té.

—Sí, vindré, algun dia vindré, va fer ella...

Però no va anar-hi.

Després d'un temps van retrobar-se per casualitat en un carreró de mala mort. Era primavera. El sol i l'herba aconseguien dissimular la lletjor de les casetes, els infants bruts que jugaven al carrer, les escombraries que s'amuntegaven pels racons...

—L'altruisme l'ha portada per aquí? va preguntar amb lleugera ironia.

—No, li va respondre senzillament, vinc a passejar.

—Tinc entès que, per passejar, les noies de províncies van a la plaça on sonen els altaveus...

Ella es va enrojolar, però no va fer cas de la broma.

—I vostè, va preguntar-li, què hi busca, per aquí?

—Vaig al castell, per la posta, va dir i se la va mirar d'una manera estranya. Vingui amb mi, si vol. Em semblarà bonic veure els reflexos vermells del sol quan il·luminin els seus ulls negres...

—Anem, va dir lentament, i van seguir pel caminó que s'enfilava cap al castell venecià.

Les muralles mig enderrocades coronaven la ciutat, que s'estenia indolent als seus peus.

—Hi havia vingut abans, aquí a dins?, li va preguntar mentre passaven sota la volta del portal.

—No, mai!

Es van estar una estona en silenci.

Després ell li va parlar de coses del passat. Li va dir dates, noms, li va parlar de persones que havien viscut i havien lluitat i havien estat enterrades en aquella terra. Va intentar explicar-li la posició que tenien els combatents, els posts d'observació, com anava un setge de llarga durada.

Parlava bé, amb amplis gestos. Havia oblidat on era i es pensava que veia al seu davant els antics cavallers que observaven esporuguits els vaixells corsaris que entraven lentament dins la badia... El perill més gran era que no s'acabés l'aigua. Certament tenien aquesta cisterna, però el sol cremava. Els cossos suats, empolsegats demanaven aigua. Les boques escumejaven, la saliva s'espesseïa. Tenien set. Aigua... Aigua... I el castell no havia de caure!

La noia se'l mirava mentre contemplava el mar. Després es va aixecar i va anar lentament cap a la part dreta de la cisterna, que es trobava al mig del lloc.

—On va?, va preguntar, interrompent el seu relat.

No li va respondre.

—Vagi amb compte, li va cridar. És un pòrtic subterrani. Amagaven les municions i els queviures... El terra no és ferm. Vagi amb compte...

Va veure com s'acotava i li va encantar la corba del seu cos. Al cap de poc se li va tornar a acostar. Portava a la mà una rosella, una rosella encesa mig oberta.

—És la primera que veig enguany, li va dir, i tenia els ulls il·luminats. La guardaré, va continuar, per recordar la nostra passejada. Per recordar els cavallers del vell temps que passaven set, que somiaven amb cisternes d'aigua fresca i que tanmateix lluitaven fins a l'últim moment perquè creien que el castell no havia de caure...

Es van asseure sobre una paret i van contemplar la ciutat, el mar, el sol. Rere seu hi havia murs enderrocats i l'escut venecià mig esborrat.

—L'esperava al museu, però no va venir, va dir ell.

—¿Per veure les escultures trencades, les làpides funeràries, els gerros esquerdats, o sigui, les coses que la mort ha abraçat?, li va respondre. Jo estimo la vida i només la vida... Voldria veure alguna cosa més viva...

—Però totes aquestes són vives, i són vives perquè són belles, va fer el jove arqueòleg, defensant les coses del seu món. Allò que la bellesa abraça no mor mai!

Ella va fer amb el cap un moviment d'incredulitat.

—Em fa l'efecte que vostè sempre té la mirada girada cap enrere. Tant us espanta, doncs, el present, el futur?

Ell va fer un somriure estrany.

—Quants anys té?, li va preguntar.

—Vint!

—Vint!, va repetir ell amb un xic d'amargor. Espero que la vida mai no l'obligui a girar el cap, la mirada enrere...

Trobaré alguna cosa per mostrar-li que parli al seu estat d'ànim. Veurem plegats les copes en què els nostres avantpassats bevien vi en els banquets. Portaven corones de roses i conversaven sobre l'amor...

Se l'escoltava mentre jugava amb la fina tija de la rosella.

—També li mostraré les joies d'una antiga noble que devia viure tres mil anys abans de nosaltres. Un collar de denes mat, un anell, sivelles, fermalls, i altres coses. Qui sap les llàgrimes que va haver de vessar per poder aconseguir-les, i les mentides que va arribar a dir...

—O l'amor que devia inspirar, va dir ella lentament.

—Se les devia estimar molt, la difunta, com totes les dones s'estimen allò que les fa més belles. Les hi van posar dins la tomba juntament amb perfums i altres ofrenes, perquè l'acompanyessin...

—Collaret, perfums, sivelles! Així, res no ha canviat, va xiuxiuejar la noia. El món és irremediablement el mateix!

Es va girar i se la va mirar sorprès per la veritat de les seves paraules. Un estremiment es va escampar per tot arreu. Un núvol va ocultar el sol.

—Aleshores també florien roselles?, va preguntar.

Va repetir mecànicament els seus mots:

—El món és irremediablement el mateix Sempre floreixen roselles!

La posta era pàl·lida, sense reflexos vermells. Es van aixecar per anar-se'n.

—Quan tornarem a venir?, va preguntar ell.

—No tornarem a venir, va fer tristament.

Va agafar-li la mà entre les seves

—Per què... per què?

Va trigar una mica a respondre.

—Els cavallers passaven set, va dir finalment, però el castell no havia de caure!

Es van separar i ni es van tornar a veure cap més vegada. Ell se'n va anar a una altra plaça, i ella es va casar amb un comerciant que mai no s'equivocava en els comptes.

Van passar anys. Va venir la guerra. Va matar gent, va enderrocar moltes coses. Tanmateix, el vell castell venecià no va patir cap dany.

Un dia, ella va pujar-hi a passejar amb el seu fill. Era un infant sensible i des de llavors tenia la mirada girada cap enrere.

—Mare, li va dir extasiat, és tan bonic, aquí a dalt!

Sí, era bonic, feia perdre la noció del temps!

Va deixar que l'infant donés un tomb i que visqués una mica el retorn del vell temps, amb els cavallers i els vaixells corsaris, i ella es va asseure en el mateix lloc on s'havia assegut amb el jove arqueòleg quan tenia vint anys.

Va pensar en el desig que ell li havia adreçat, i va sospirar. «Que la vida mai no l'obligui a girar la mirada enrere!» Va recordar les seves paraules, els seus moviments, el seu entusiasme, les joies de l'antiga noble, i les copes en què els avantpassats bevien vi tot parlant de l'amor... Però es va aturar molt més en el record de la rosella mig badada que havia collit ella sola, durant el passeig solitari que van fer llavors.

Va veure la seva vida com aquell paratge erm que voltaven els murs, al cap dels anys, sense que volguessin ensorrar-se, sense que haguessin d'ensorrar-se, i es va preguntar: «Si passaven tanta set, els cavallers, per què resistien? Per què... Perquè?»

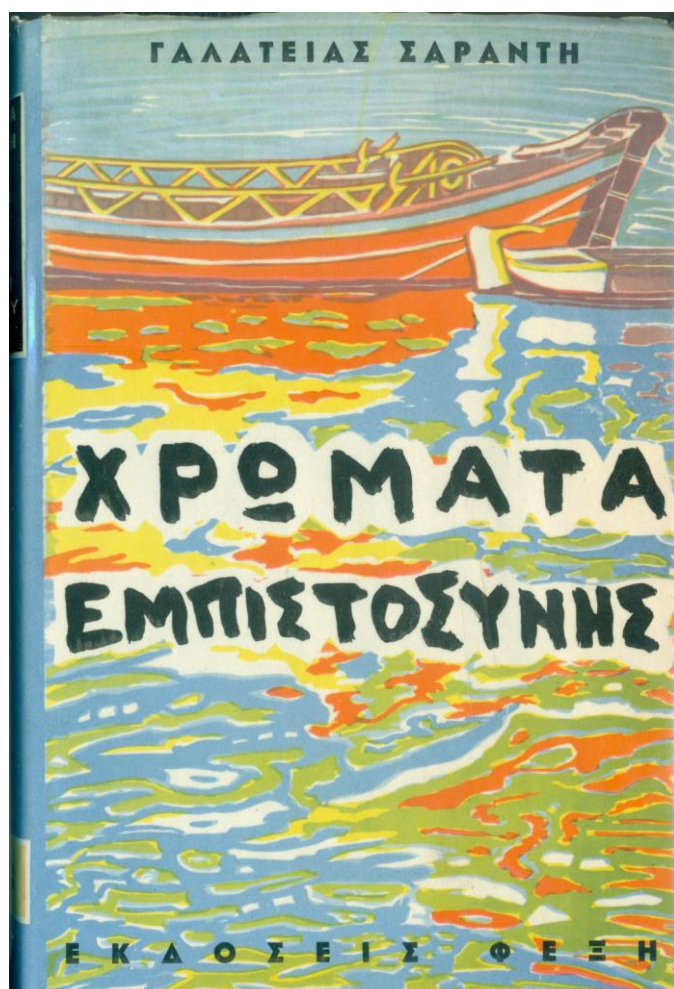
Però no va trobar-hi resposta.

Al cap de poc el sol es va pondre amb gran pompa. Ni un sol núvol no li enterbolia la glòria. Com un disc roent, apagava el seu ardor dins el mar.

Però ara no tenia ningú al seu costat per veure'n els reflexos vermells que li il·luminaven els ulls negres!

Galàtia Sarandi. 1962. «Τὸ κάστρο». *Χρώματα ἐμπιστοσύνης* [«El castell». *Colors de confiança*.] Atenes: Εκδόσεις Φέξη.

El relat «El castell», amb el qual Galàtia Sarandi feia acte d'aparició en les lletres gregues, havia estat publicat primerament a la revista *Nova Llar* (*Νέα Εστία*), el 1945.

Galàtia Sarandi

Imatge: Associació Grega d'Escriptors